

Kontaktuppgifter:

E-post: annelie.rosell@pelagic.se

Telefon: 0725 808 186

Datum: 2025-08-11

Mottagare: **Havs- och vattenmyndigheten**

Dnr.: 2025-001955

Yttrande om ändring av föreskrifter som handlar om vägning och provtagning av fångst

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har efterfrågat synpunkter på förslag till ändring av föreskrifter (FIFS 2024:25) rörande vägning och provtagning av fångst liksom på konsekvensutredningen till detta förslag.

Swedish Pelagic Federation (SPF) och Sveriges Fiskares Producentorganisations (SFPO) övergripande ståndpunkt är att förslaget bör dras tillbaka och justeras eftersom bestämmelserna kommer att medföra en ohållbar kostnad för delar av näringen som troligen tvingas att lägga ner sin verksamhet om förslaget fullföljs. Det gäller såväl fiskeföretag som beredningsindustri.

Problemet för svenskt vidkommande är att de landningar som sker i Sverige är förhållandevis små och kostnader förknippade med provtagning och vägning blir höga per kilo fisk då de slås ut på en mindre volym. Det medför en konkurrensnackdel i förhållande till exempelvis Skagen där det landas betydligt större volymer.

Mot bakgrund av den politiska målsättningen om en ökad landning och livsmedelsproduktion av pelagisk fisk behöver Sverige hitta en framkomlig väg för provtagning och vägning av osorterade fångster som säkerställer en korrekt kvotavräkning samtidigt som de ekonomiska förutsättningarna för en lönsam fiskerinäring och beredning bibehålls.

Generella utgångspunkter

SPF och SFPO anser att den övergripande målsättningen vid fastställande av regelverk och rutiner för genomförande av artsammansättningsprov och vägning av osorterade fångster måste vara att säkerställa en korrekt kvotavräkning. Förutsatt att

målsättningen kan uppnås så bör artsammansättningsprov samt vägning utföras så kostnadseffektivt som möjligt. Ytterst handlar det om att säkerställa hållbara bestånd men även att svenskt yrkesfiske och fiskberedning fortsatt kan bedriva sin verksamhet och vara konkurrenskraftiga. Om krav kopplat till provtagning och vägning driver upp produktionskostnaderna är risken stor att företag inom näringen tvingas lägga ner sin verksamhet då konkurrensen och prispressen inom branschen är hög.

Vidare måste det finnas en tilltro till upprättade regelverk och rutiner från såväl den berörda näringen som övriga delar av samhället. Upprättat system för att fastslå artsammansättning och för vägning av fångsterna måste bidra till transparens och därför behövs bl.a. kravet på dokumentation. Viktigt för tilltron är även att systemet är rättssäkert för samtliga berörda parter.

Med detta sagt kan det konstateras att förutsättningarna för genomförande av artsammansättningsprov och vägning av osorterade fångster skiljer sig åt mellan olika landningsplatser och för olika aktörer. Oliketerna kommer sig bl.a. av skillnader i landade volymer, hur landningarna fördelas över året, tillgängliga personella resurser, mängden bifångster inom aktuellt fiskeri med mera. En och samma lösning kommer inte att fungera optimalt för samtliga aktörer. Av denna anledning krävs flexibilitet och att kraven på enskilda aktörer ställs utifrån fastslagna målsättningar.

Synpunkter på förslagen i remissen

Som skäl för de föreslagna föreskriftsändringarna framför HaV att de krävs för att följa den framtagna, och av kommissionen godkända provtagningsplanen. HaV påpekar dessutom att ändringarna är nödvändiga för att undvika att kommissionen inleder ett överträdelseärendet mot Sverige. SPF och SFPO anser inte att det är ett starkt nog motiv för de föreslagna ändringarna. Vidare vill vi poängtera att provtagningsplanen som skickats till Kommissionen inte är framtagna i samråd med näringen.

I en situation då vi enbart har tre återstående anläggningar som kan ta emot och bereda den pelagiska fisken och flera av de småskaliga och regional fartygen har begränsade ekonomiska resurser är det absolut nödvändigt att begränsa företagets kostnader för att garantera en korrekt kvotavräkning. Detta tillgodoses inte av det förslag som nu remitteras.

Provtagning

Utifrån yrkesfiskets perspektiv är det mycket viktigt att bestämmelserna rörande utförande av artsammansättningsprovet säkerställer ett utfall som överensstämmer väl med den verkliga artsammansättningen. Vi anser att antalet stickprov och mängden fisk i respektive prov bör fastställas så att ett konfidensintervall på 95 procent uppnås med metoden. Vidare bör proverna tas jämnt över lossningen så som föreslagits då fisken under vissa omständigheter kan skicka sig i fartygets tank. Om metoden för artsammansättningsproven medför missvisande/bristande skattningar ökar risken för yrkesfisket att drabbas av sanktioner till följd av överskriden toleransmarginal vilket i förlängningen leder till stillastående fiskefartyg och befälhavare som inte har tillåtelse att utföra sitt yrke. Det drabbar i förlängningen även mottagning och beredning av den pelagiska fisken.

SPF och SFPO önskar att det utreds huruvida kravet på artsammansättningsprov kan lättas i de fall det står klart att fisket inom vissa områden kan betraktas som rena eller då fisket med ett visst redskap (32 mm maska) kan anses ge rena fångster. Framför allt anser vi att det bör införas en nedre gräns under vilken artsammansättningsprover inte behöver genomföras. För små fångstmängder är det orimligt att ställa detta krav och så som regelverket nu är formulerat måste 10 hinkar provtas oavsett om yrkesfiskaren landar 1 kg eller 25 ton.

Tidpunkten för provtagning

SPF och SFPO anser att möjlighet ska ges att ta artsammansättningsprov före eller efter sortering enligt förstahandsmottagarens (eller yrkesfiskarens) val. Så som framförts av branschen tidigare innebär storlekssorteringen av pelagiska fångster från Östersjön att delmängderna med de större storlekskategorierna i stort sett enbart innehåller sill. För

dessas delmängder/storleksskategorier bör det kunna tas betydligt färre prover i jämförelse med de mindre storleksskategorierna som kommer att innehålla en blandning av sill och skarpsill. Härigenom kan tiden och därmed kostnaden för provtagningen reduceras jämfört med HaV:s förslag.

Att kräva provtagning innan storlekssorteringen rimmar dessutom illa med det undantag som finns för sortering ombord vid fiske i Östersjön.

Provtagning och vägning vid transport utanför Sverige

När det gäller osorterade fångster som landas i Sverige för vidare transport och beredning i Danmark förefaller det troligt att befälhavaren kommer att ansvara för artsammansättningsprov och vägning. Det innebär att samma person ansvarar för såväl i fyllande av fiskeloggbok som framtagande av uppgifter till landningsdeklarationen. Befälhavaren kontrollerar därmed sig själv och har möjlighet att påverka utfallet av den s.k. toleransmarginalen som kan medföra kännbara sanktioner. Utöver det innebär det ett dubbelarbete för befälhavaren och besättningen ombord då fisken först ska provtas ombord och artsorteras för att ge den uppskattning av artsammansättningen som förs in i loggboken. Därefter ska samma personer provta och artsortera prover i samband med lossningen för att ge den uppskattning som ska ligga till grund för landningsdeklarationen. Orsaken till detta dubbelarbete är ytterst svår att förstå. Detta upplägg kommer inte att upplevas som trovärdigt eftersom det finns incitament att fuska. Upplägget inbjuder även till fusk för de fartyg som fiskar inom det pelagiska systemet och måste förhålla sig till tilldelad artsammansättning/fiskemöjligheter i de fall man har begränsade möjligheter till byten. Fartyg som fiskar på kustkvot har ingen egentlig begränsning av sina fångstvolymen och behöver inte fundera över artsammansättningen på fångsten. Incitamentet till fusk kan möjligen åtgärdas genom kameraövervakning i samband med sortering och provtagning.

Det ska tilläggas att det kan komma att begås fel vid artsammansättningsprov och vägning, inte på grund av fusk utan av misstag som kan lätt kan begås när arbetsresurserna är begränsade och uppgiften ska utföras i slutet av en lång arbetsdag. Beroende på olika omständigheter, exempelvis fiskeplats, skiljer det hur pass rena fångsterna är. Om fångsterna är rena kommer sorteringen av proverna att vara mindre

betungande men för fisken där fångsterna utgör en blandning av mindre sill och skarpsill kommer den att ta längre tid att utföra och det blir lättare fel. För fartyg med få personer i besättningen kommer det i princip vara omöjligt att hinna utföra provtagning och dokumentation av denna inom utsatt tid. Provtagning som genomförts av HaV:s kontrollanter där flera personer deltagit visar på att det tar betydligt längre tid.

När det gäller fångster som landas i Sverige för vidare transport till Danmark saknas på många platser lokaler som gör det möjligt att provta och väga inomhus utan det kommer att ske på kaj. Det aktualiserar praktiska frågor som möjligheten att genomföra provtagningen oavsett väder och temperatur liksom frågor om arbetsmiljö (vintertid är det fullt möjligt att utrustning och prover fryser).

Som en konsekvens av kravet på provtagning av artsammansättning i samband med landning kan det i vissa hamnar uppstå köbildning vid lossning vilket kan medföra allvarliga negativa konsekvenser för väderberoende småskaliga båtar om de förhindras att påbörja ny fiskeres. Det kan betyda förlorade intäkter vilket blir kännbart för ett fiske med små marginaler.

Ett annat problem med praktiska och ekonomiska konsekvenser för yrkesfisket är transporterna av fisken och hanteringen av tagna prover. För de fartyg som levererar direkt på lastbil blir det en fråga vem som ska betala transportören om denna ska vänta en timme efter genomförd lossning för att även få med de provtagna volymerna eller så måste det klargöras hur de provtagna mängderna ska omhändertas om transporten inte kan vänta.

Finansiering

SPF anser att medel bör avsättas i Havs- Fiskeri- och Vattenbruksfonden för att kunna ge stöd till nödvändiga investeringar i utrustning som krävs för att utföra provtagning och vägning. Det bör då beaktas att enligt gällande regelverk ges enbart stöd till inköp som gjorts efter det att en ansökan lämnats in. Det går m.a.o. inte att få stöd retroaktivt för genomförda investeringar.

För småskalig verksamhet kommer även arbetskostnaden för genomförande av artsammansättningsproven att vara betungande. SPF och SFPO anser att medel som avsatts för kontroll i EHFVF bör kunna nyttjas för att finansiera artsammansättningsprov och vägning. Om så inte är möjligt bör även andra kollektiva finansieringsalternativ kunna diskuteras.

Ikraftträdande

HaV föreslår i sin remiss att föreskriftsändringarna ska träda i kraft 1 oktober 2025. Enligt information som SPF tagit del av vid möten med HaV har kommissionen inte ställt krav på att de nya bestämmelserna/rutinerna behöver tillämpas från och med 1 oktober, bara att föreskrifterna ska finnas på plats detta datum. För att branschen ska kunna genomföra de anpassningar som krävs behöver föreskrifternas ikraftträdande flyttas fram. Vagningsaktörerna behöver exempelvis köpa in vågar och hänsyn behöver då tas till leveranstid för dessa. Lämpligare vore att föreskriftsändringarna träder i kraft under 2026.

Vänliga hälsningar,

Annelie Rosell

Swedish Pelagic Federation PO

Mathias Ivarsson

Sveriges Fiskares Producentorganisation